

Въпроси и отговори

относно сертификационните програми на Института на вътрешните одитори

Съществуват множество причини, за да преминете сертификационна програма на Международния институт на вътрешните одитори (The IIA). Независимо дали ще изберете Сертифициран вътрешен одитор (CIA) или една от трите специализирани програми, вие ще демонстрирате вашия професионализъм по безспорен начин. CIA е единственият глобално признат сертификат за вътрешни одитори и стандарт, чрез който се демонстрират задълбочени знания и компетентност за изпълнение на днешните отговорности на вътрешния одит.

Настоящото изложение представя отговорите на често задавани въпроси, свързани със сертификационните програми на The IIA. Основната информация за програмите, за реда и условията за регистрация е публикувана на Интернет страницата на IIA Bulgaria - www.iiabg.org. Подробна информация е публикувана и на www.theiia.org (на английски, френски и испански).

По какъв начин и на какъв език се провеждат изпитите?

Всички изпити по сертификационните програми се провеждат чрез компютърно-базирано тестване. Изпитът по програмата CIA включва четири части, като всяка от тях съдържа 100 тестови въпроса с четири възможни отговора, за решаването на които кандидатите разполагат с 2 часа и 45 мин. Изпитите в България се провеждат в двуезична версия – български и английски език, като кандидатите определят основния език, на който ще се явят, а по време на изпита по всяко време те могат да прегледат съответния въпрос на втория език. Изпитите по специализираните сертификационни програми се провеждат

само в една част и само на английски език. Тук въпросите са 125, а времето за решаването им е 3 ч. и 15 мин.

Кои са основните теми, въз основа на които са формулирани изпитните въпроси по програмата CIA?

Всяка от сертификационните програми е изградена въз основа на подробен конспект. Част I на програмата CIA тества познанията на кандидатите за теоретичните концепции за корпоративно управление, управление на риска и вътрешен контрол, прилагането на Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит и планирането на одитни ангажименти. В част II фокусът е върху изпълнението на одитни ангажименти, одитните техники и подходи и измамите. Изпитните въпроси в част III тестват нивото на познания на кандидатите в областта на финансовото и управленското счетоводство и информационните технологии (основни познания за ИТ системите). Част IV се отличава от всички останали части по това, че тук въпросите за свързани с управленски умения и се проверяват познанията на кандидатите в области като организационно управление и водене на преговори. Подробните конспекти на изпитните части са публикувани на Интернет страницата на IIA Bulgaria и в учебните помагала за подготовка.

Какви познания трябва да притежават кандидатите по специализираните програми CGAP, CCSA и CFSA?

Сертификацията по самооценка на контрола (CCSA) е специализирана сертификационна програма, предназначена за експерти, практикуващи подхода на самооценка на контрола (CSA). Тя проверява познанията на кандидатите за принципите и процесите при самооценката на контрола и за подходите за оценяване на рисковете, контролите и връзката им с бизнес целите. CCSA е стандарт, чрез който се демонстрира висок професионализъм в тази област. Програмата CGAP – Сертифициран одитор в публичния сектор е фокусирана върху одитните практики в публичния сектор. Програмата се основава на одитните стандарти за публичния сектор на Международната организация на върховните одитни институции (INTOSAI) и на Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит. Изпитът по програмата CFSA – Сертифициран одитор на финансови услуги има основна част от 100 въпроса по теми като одит на финансови продукти и свързаните с тях процеси и регулаторна рамка, а останалите 25 въпроса са от една от трите дисциплини, които кандидатът предварително е заявил – банково дело, застраховане или ценни книжа.

Колко са притежателите на сертификат CIA в целия свят?

Съгласно годишния доклад на Института на вътрешните одитори (The IIA Global) притежателите на сертификат CIA в целия свят са над 77 хил., а сертификат по някоя от специализираните сертификационни програми притежават близо 10 хил. професионалисти.

Трябва ли да бъда член на Института за да мога да се явя на сертификационните изпити и да получа сертификат?

Не. Не е задължително да сте член на Института на вътрешните одитори за да се явите на сертификационните изпити и да получите сертификат. От друга страна, всички

кандидати по изпитните програми и притежателите на сертификати се задължават да спазват Етичния кодекс на The IIA, а практикуващите вътрешни одитори следва да прилагат Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит.

Как да се регистрирам за явяване на изпитите?

На първо място е необходимо да се запознаете с информацията за програмата и за самата регистрация, публикувана на Интернет страницата на IIA Bulgaria – www.iiabg.org. Там ще намерите и всички необходими формуляри, като са разяснени условията, на които трябва да отговарят кандидатите. Всички попълнени формуляри и необходими документи се предоставят в офиса на IIA Bulgaria. След разглеждане на документите (при първоначална регистрация) на кандидатите се предоставя идентификационен номер, чрез който те могат да насрочат подходящ ден и час за полагане на съответния изпит на Интернет страницата на Pearson Vue – международна компанията, специализирана в провеждането на компютърно-базирани изпити. Кандидатът може да избере подходящи за него дата и час за явяване съобразно наличните свободни дати и часове за явяване на изпитния център в София.

Какви са изпитните такси и как се извършва плащането им?

За всяка от сертификационните програми се заплаща еднократна първоначална такса и такса за всеки заявен изпит (изпитна част при програмата CIA). За необходимите такси ще получите данъчна фактура, като плащането се извършва по банков път по сметка на IIA Bulgaria.

Какъв е периодът от подаване на необходимите документи и заплащане на дължимите такси до получаването на възможност за насрочване на изпит?

За кандидатите, които подават документи за първоначална регистрация този период е от 3 до 5 седмици. За тези, които са вече регистрирани той е от 3 до 4 седмици. Поради това кандидатите е необходимо да подадат необходимите документи в офиса на IIA Bulgaria най-малко 2 месеца преди датата, на която желаят да се явят.

Как да се подготвя за явяване на изпитите?

За подготовка за изпитите по програма CIA можете да се подготвите с помощта на учебните помагала Gleim's CIA Review books, издадени на български език от IIA Bulgaria. Те съдържат както теоретична част, така и примерни тестови въпроси по всяка от темите. В допълнение, можете да посетите обучителните курсове, които организира Институтът за всяка една от изпитните части. Ако ползвате английски език, можете да изберете измежду няколко системи от учебни помагала и софтуер за подготовка от онлайн книжарницата на The IIA www.theiia.org/bookstore. Повече информация и условията за доставка можете да получите от IIA Bulgaria. За подготовка за изпита е препоръчително да се използва новото издание на български език на Международните професионални практики по вътрешен одит.

След като премина успешно дадена изпитна част от програмата CIA има ли определен срок в който трябва да се явя и премина останалите?

Да. Кандидатът разполага с двегодишен давностен срок след като неговата първа регистрация е одобрена. Давностният срок впоследствие се удължава с две години всеки път, когато кандидатът премине успешно някоя от изпитните части (срокът започва да тече от датата на последния успешен изпит). Давностният срок на кандидата ще изтече, само, ако кандидатът не премине успешно нито една част в рамките на две години. В този случай на кандидата не се признават частите, които преди това той е взел и трябва да се регистрира отново за предстоящите изпити.

Ако не се справя с дадена част от изпита CIA, кога мога да се явя отново на същата част?

При неуспех на дадена част, кандидатите трябва да изчакат 90 дни, за да се регистрират и явят отново на същата част. През този период кандидатите могат да се явят на другите изпитни части. При всяко следващо явяване след първоначалната регистрация, кандидатите подават единствено попълнен формуляр за повторна (и всяка следваща) регистрация.

По какво се различава изпитът CIA, провеждан в България от изпитите, провеждани в САЩ и другите страни?

Съдържанието на изпита и нивото на трудност е едно и също в цял свят. Единствената разлика е, че в България, кандидатите разполагат с двуезична версия на изпита – на български и на английски език.

Как ще получа сертификата си след като премина успешно всички изпитни части и отговарям на всички условия за сертифициране?

Непосредствено след всеки отделен изпит, кандидатите получават своя резултат в изпитния център. След успешното преминаване на всички изпитни части и покриване на изискванията за професионален опит, централата на The IIA в САЩ издава съответния сертификат и го изпраща на IIA Bulgaria. Издаването и изпращането на сертификати от The IIA се извършва веднъж на всеки четири месеца. Всеки сертификат има уникален номер и е на английски език.

Допълнителна информация можете да получите в офиса на IIA Bulgaria.